

Številka: Up-407/14-25

Datum: 14. 12. 2016

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavnih pritožbah družbe MLADINA časopisno podjetje, d. d., Ljubljana, ki jo zastopa Odvetniška pisarna Zakonjšek, d. o. o., Ljubljana, na seji 14. decembra 2016

odločilo:

Ustavna pritožba zoper sodbo Vrhovnega sodišča št. II Ips 97/2015 z dne 10. 9. 2015 v zvezi s sodbo Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 3057/2013 z dne 12. 2. 2014 in ustavna pritožba zoper točko I./1 izreka sodbe Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 3057/2013 z dne 12. 2. 2014 v delu, ki se nanaša na obseg varstva satire, se zavrneta.

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Pritožnica (v pravnem postopku tožena stranka) je leta 2011 v 9. številki tednika Mladina v satirični rubriki Mladinamit objavila prispevek z naslovom Ni vsak dr. G. že dr. Goebbels. V prispevku je bila objavljena fotografija družine tožnika, tik ob njej pa fotografija nemškega nacističnega politika in nacističnega ministra za propagando Josepha Goebbelsa z družino.¹ V uvodniku iste številke ter v treh besedilnih prispevkih v naslednji številki revije je pritožnica pisala o primerjavi metod politične propagande obeh politikov in dodatno pojasnila razloge za objavo spornih fotografij.

---

¹ Nad fotografijama je bilo dodano besedilo: "Ni vsak dr. G. že dr. Goebbels. Naš sodelavec Sena Driskić je na svojem fejsbuku dr. Grimsa primerjal z dr. GoebbelSom. Uredništvo Mladinamita se pridružuje protestom. Mogoče se zdi, da se dr. G. zgleduje po svojem vzorniku, a mu do njega še veliko manjka in mu trenutno ne seže niti do pasu. Potrebno bo še veliko vaje v manipulaciji. Sieg!"

Tožnik je s tožbo zahteval objavo opravičila in sodbe v tedniku Mladina, hkrati pa tudi odškodnino za nepremoženjsko škodo v znesku 40.001,00 EUR s pripadajočimi zakonskimi zamudnimi obrestmi. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tako tožnikov zahtevke za plačilo odškodnine kot tudi zahtevke, da mora tožena stranka objaviti sodbo v tedniku Mladina ter se opravičiti tožniku in njegovim trem otrokom.

2. Višje sodišče je ugodilo tožnikovi pritožbi in v točki I./1 izreka delno spremenilo prvostopenjsko sodbo tako, da je pritožnici naložilo, da mora v petnajstih dneh objaviti sodbo v tedniku Mladina in se ob objavi sodbe v isti izdaji tednika tožniku opravičiti z naslednjim besedilom: "Mladina, d. d., se opravičuje Branku Grimsu za primerjavo fotografije njegove družine s fotografijo, na kateri je Joseph Goebbels s svojo družino. Mladina, d. d."² Višje sodišče je drugače kot sodišče prve stopnje presodilo vprašanje glede dopustnosti objave fotografij tožnikove družine in družine Goebbels. Po stališču Višjega sodišča objava fotografij mnogo močneje od besed poseže v človekovo integriteto. Četudi svoboda izražanja zajema tudi objavljane fotografij, je treba, ko sodišče tehta nasproti stoječi si pravico do svobode izražanja in pravico do časti in dobrega imena, ločiti besedilo člankov od objavljenih fotografij in opraviti ločeno tehtanje pravic v koliziji v povezavi s fotografijami. Pri tem se je Višje sodišče sklicevalo na stališče Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v sodbi *Rothe proti Avstriji* z dne 4. 12. 2012. Poudarilo je, da ima fotografija izjemno močno dokumentarno in sporočilno funkcijo. V prid odločitvi, da ima v okoliščinah obravnavane zadeve prednost tožnikova pravica do časti in dobrega imena, so po oceni Višjega sodišča pretehtala vprašanja vsebine, oblike oziroma posledic objave fotografij. V tem okviru je Višje sodišče poudarilo, da objava spornih fotografij ločeno od člankov v drugi rubriki in upošteva konotacije nacističnega režima, ki so se zgradile v času od druge svetovne vojne do danes, sama po sebi pri ljudeh vzbudi bolj večplastno primerjavo, kot je ta, ki jo (v člankih) sicer izrecno ponuja pritožnica. Na fotografiji je res politik, a tam neločljivo tudi v vlogi družinskega očeta. Primerjava z drugo fotografijo, ki prikazuje splošno znan simbol zla, ki je v preteklih 70 letih na podlagi zgodovinskih dejstev pridobil metaforične razsežnosti zverinskosti, ima po oceni Višjega sodišča drugačen sporočilni učinek, kot je sporočilni učinek resnih verbalnih prispevkov. Pojemovna odprtost sporočanja z neverbalnim komunikacijskim sredstvom od novinarjev terja večjo tankočutnost. Ta

---

² Višje sodišče je hkrati razveljavilo prvostopenjsko sodbo v delu, ki se je nanašal na plačilo odškodnine, ter zadevo v tem delu vrnilo sodišču prve stopnje v novo odločanje (točka I./2 izreka). Poleg tega je zavrnilo pritožbo zoper odločitev sodišča prve stopnje o zavrnitvi zahtevka, da se je pritožnica dolžna opravičiti tožnikovim trem otrokom, in je v tem delu potrdilo sodbo sodišča prve stopnje (točka II izreka). V zvezi s tem je pritrdilo materialnopravnemu stališču sodišča prve stopnje, da tožnik zahtevka za svoje otroke ne more uveljavljati in da je treba zaradi pomanjkanja njegove aktivne legitimacije tožbeni zahtevke v tem delu zavrniti. Odločitev Višjega sodišča v omenjenih delih ni predmet izpodbijanja z ustavno pritožbo št. Up-407/14.

odprtost, ki se povprečnemu človeku, še posebej pa povprečnemu novinarju, ne more zgoditi nenamenoma, je po oceni Višjega sodišča tisto, zaradi česar je bil v konkretnem primeru z načinom objave spornih fotografij prekoračen standard dolžnega in odgovornega ravnanja novinarjev.

3. Zoper drugostopenjsko sodbo je pritožnica vložila predlog za dopustitev revizije. Vrhovno sodišče je s sklepom št. II DoR 143/2014 z dne 18. 12. 2014 dopustilo revizijo glede vprašanja, ali je treba pri tehtanju med pravico do svobode izražanja na eni strani ter pravico do časti in dobrega imena na drugi strani besedilo člankov in objavljene fotografije obravnavati kot celoto oziroma ali se sme ločiti besedilo člankov od objavljenih fotografij ter opraviti ločeno tehtanje med pravico do svobode izražanja in pravico do časti in dobrega imena le glede objave fotografij, pri čemer se ne upošteva širšega in ožjega konteksta objave fotografij. Vrhovno sodišče je nato zavrnilo revizijo pritožnice. Poudarilo je, da je razprava o kulturnem nivoju propagande političnih strank v javnem interesu in da besedilo uvodnika s primerjavo metod Slovenske demokratske stranke (v nadaljevanju SDS) z metodami politične propagande, ki so jo uporabljali nacisti, ni prekoračilo dopustne meje. Tudi nadaljnja razprava v člankih, ki so sledili objavi primerjave fotografij, ne more biti sporna. Vrhovno sodišče je pritrdilo oceni Višjega sodišča, da člankov, ki so bili objavljeni v kasnejših številkah Mladine, ni mogoče obravnavati skupaj s sporno objavo v Mladini št. 9/2011. Tudi uvodnika in spornega prispevka v satirični rubriki, ki sta bila oba objavljena v isti številki Mladine, zaradi popolne ločenosti rubrik (uvodnika na začetku revije in rubrike Mladinamit na koncu revije) ni mogoče obravnavati v neposredni povezavi. Vrhovno sodišče je zato pritrdilo pravilnosti presoje Višjega sodišča, ki je posebej ocenjevalo objavo v rubriki Mladinamit. Poudarilo je, da je treba pri tej presoji upoštevati ne le fotografije, pač pa celoten kontekst objave prispevka v rubriki Mladinamit. Tudi ob upoštevanju tega ožjega konteksta je Vrhovno sodišče presodilo, da je bila z objavljeno primerjavo fotografij družin presežena primerjava metod politične propagande, ki jo po oceni novinarjev uporabljata tožnik in njegova politična stranka SDS in ki sta jo uporabljala tudi Goebbels in nemška nacistična stranka, na kar opozarja besedilo nad fotografijama. Poudarilo je, da dve fotografiji enakega formata in enake kompozicije, postavljeni druga ob drugo, prerasteta v večplastno primerjavo tožnikove družine z družino nacističnega zločinca in v tem smislu zaživita kot samostojna celota. Spodbudita razmišljanje o grozljivem nasprotju med družinsko idilo, ki jo prikazuje objavljena fotografija družine Goebbels, in krutimi zgodovinskimi podrobnostmi o umoru njegovih šestih otrok. Prav ta strašljiva zgodovinska dejstva iz preteklosti družine Goebbels so po oceni Vrhovnega sodišča tista pomembna okoliščina, ki opravljeno primerjavo kljub temu, da je tožnik politik in da naj bi bil namen objave kritika njegovih metod politične propagande, postavijo v povsem drugačen kontekst. Zato pri objavljeni primerjavi družinskih fotografij ne gre več za razpravo o primernosti tožnikove politične propagande, temveč predvsem za željo v bralcu vzbuditi šokantno primerjavo zaradi navedenih okoliščin iz zasebnega življenja družine Goebbels.

4. S prvo ustavno pritožbo (št. Up-407/14) pritožnica izpodbija odločitev Višjega sodišča v delu, ki ji nalaga objavo sodbe in opravičila zaradi sporne objave fotografij. Zatrjuje kršitev pravice iz 39. člena Ustave. Nasprotuje zlasti dvema stališčema Višjega sodišča, in sicer: 1) stališču, da mora sodišče, ko tehta nasproti stoječi si pravici do svobode izražanja ter do varstva časti in dobrega imena, ločiti besedilo člankov od objavljenih fotografij in opraviti ločeno tehtanje nasprotujočih si interesov v povezavi s fotografijami; in 2) stališču, da gre v primeru satire "zgolj za zabavanje javnosti" in da je zato "zaradi zaščite časti in dobrega imena stopnja zaščite svobode izražanja nižja, kakor če bi bilo v ospredju uresničevanje načel demokracije prek svobode novinarskega izražanja". Zaradi napačnih stališč glede upoštevanja konteksta objave fotografij in glede stopnje varstva, ki jo uživa satira, naj bi Višje sodišče nedopustno poseglo v pravico pritožnice do svobode izražanja. Po mnenju pritožnice ni ustrezno sklicevanje Višjega sodišča na sodbo ESČP v zadevi *Rothe proti Avstriji*, saj naj bi se omenjena sodba nanašala na tehtanje med pravico do zasebnosti in pravico do svobode izražanja. Po mnenju pritožnice je za obravnavani primer pomembna sodba ESČP v zadevi *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H (št. 3) proti Avstriji* z dne 13. 12. 2005, ki naj bi govorila o povezavi med fotografijo in besedilom članka in v kateri naj bi ESČP presojalo kontekst objave fotografije, pri tem pa upoštevalo tudi to, kaj je bilo objavljeno kot naslov k fotografiji oziroma kratko besedilo ob fotografiji.

5. V drugi ustavni pritožbi (št. Up-987/15) pritožnica izpodbija sodbo Vrhovnega sodišča. Zatrjuje kršitev pravice iz 39. člena Ustave. Nasprotuje zlasti stališču Vrhovnega sodišča o pomenski odprtosti objavljenih fotografij. Vrhovnemu sodišču očita, da je objavljeno primerjavo fotografij obravnavalo iztrgano iz konteksta in da je tej objavi pripisalo sporočilo, ki ga nikakor ni imela. Kot pomembno okoliščino, ki naj bi tehtnico nagnila v prid svobodi izražanja, pritožnica izpostavi dejstvo, da je tožnik eden od najpomembnejših politikov v Republiki Sloveniji in eden najbolj vplivnih članov SDS in da mora zato trpeti javno kritiko, ki je lahko veliko bolj ostra in groba, kot bi lahko bila, če bi šlo za običajnega človeka. Po zatrjevanju pritožnice tudi tožnik (sam ali pa prek svoje politične stranke) ostro, negativno in grobo kritizira delovanje drugih, pri čemer uporablja izraz fašizem in primerjave z nacizmom. Poleg tega pritožnica poudarja, da objava prispevka Ni vsak dr. G. že dr. Goebbels pomeni satirično kritiko politikovega ravnanja in ne gre za primerjavo dveh družin. Ker gre za kritiko politikovega ravnanja in ne za napad na osebo, je po mnenju pritožnice napačna presoja Vrhovnega sodišča, da je z objavo prišlo do protipravnega posega v tožnikovo čast in dobro ime. Pritožnica poudari, da je treba pri presoji dopustnosti objave spornih fotografij upoštevati tako širši kot ožji kontekst objave. Vrhovno sodišče naj bi napačno presodilo, da se pri oceni o tem, kaj sporoča objava prispevka Ni vsak dr. G. že dr. Goebbels, ne sme upoštevati širšega konteksta objave (tj. uvodnika v isti številki Mladine in člankov, objavljenih v naslednji številki revije). Po mnenju pritožnice bi morale Vrhovno sodišče še zlasti upoštevati ožji kontekst objave, tj. naslov in besedilo nad obema fotografijama, česar ni storilo. Besedilo nad fotografijama naj bi sporočalo namen objave fotografij, tj. da tožnik kot metodo

politične propagande uporablja izpostavljanje svoje družine v javnosti, kar je počel tudi Joseph Goebbels. Pritožnica nasprotuje stališču Vrhovnega sodišča, da pri sporni objavi fotografij ne gre več za razpravo o primernosti tožnikove politične propagande, temveč predvsem za željo v bralcu vzbuditi šokantno primerjavo med tožnikom kot očetom in Josephom Goebbelsom kot očetom, ki se je strinjal, da njegova žena ubije vse njune otroke. Če bi sprejeli razlago Vrhovnega sodišča (in pred tem Višjega sodišča) o pomenski odprtosti fotografij, bi to po mnenju pritožnice pomenilo, da izražanje z objavo fotografij nikoli ni dopustno, saj naj bi lahko pri ljudeh vzbudilo raznovrstne asociacije in razmišljanja. Pritožnica Vrhovnemu sodišču tudi očita, da je spregledalo, da v okviru pravice do svobode izražanja ni varovana le vsebina, temveč tudi oblika izražanja. Po njenem mnenju sodišče novinarjem ne sme narekovati tehnike in oblike poročanja. Po zatrevanju pritožnice bi bil novinarjev zapis o primerjavi metod politične propagande obeh politikov, ki naj bi oba v javnosti izpostavljala svojo družino, da bi pridobila naklonjenost volivcev, bistveno manj opazen in manj verodostojen, če ga ne bi spremljali fotografiji obeh družin. Pritožnica predlaga razveljavitev tako sodbe Višjega sodišča v izpodbijanem delu kot tudi sodbe Vrhovnega sodišča.

6. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-407/14, Up-987/15 z dne 21. 6. 2016 ustavni pritožbi sprejel v obravnavo. Hkrati je sklenil, da se ustavni pritožbi zaradi skupnega obravnavanja in odločanja združita. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS) je Ustavno sodišče o sprejemu obvestilo Vrhovno sodišče in Višje sodišče v Ljubljani. V skladu z drugim odstavkom 56. člena ZUstS je ustavni pritožbi poslalo v odgovor nasprotni stranki iz pravnega postopka, tj. tožniku Branku Grimsu.

7. Tožnik iz pravnega postopka v svojem odgovoru predlaga zavrnitev obeh ustavnih pritožb. Kot žaljivo označi sprenevedanje pritožnice, češ da je z objavo primerjave fotografij, ki jo je pojasnila z besedilom in uvodnikom v isti številki, le želela opozoriti, da so metode politične propagande, ki jih uporablja pritožnik (kot politik) oziroma njegova stranka, enake metodam, ki jih je uporabljal politik Joseph Goebbels oziroma njegova stranka, in da zato objave fotografij ni moč razumeti kot napad na tožnika kot očeta. Po mnenju tožnika gre za očiten primer sovražnega govora, objave katerega ni mogoče v nobenem primeru upravičiti. Pritožnica naj bi z objavo fotografij zasledovala tudi (oziroma po mnenju tožnika samo) cilj vzbuditi razmišljanje o grozljivem nasprotju med družinsko idilo, ki jo prikazuje fotografija družine Goebbels, in krutimi zgodovinskimi podrobnostmi o umoru šestih Goebbelsovih otrok. Na to naj bi kazala že okoliščina, da je pritožnica za primerjavo uporabila fotografijo iz družinskega albuma družine Goebbels in ne fotografije, ki prikazuje udeležbo družine Goebbels na javnih dogodkih, kakor jo prikazuje fotografija tožnikove družine, torej fotografije, ki bi tudi dejansko prikazovala zatrevano metodo politične propagande. Že samo to naj bi dajalo vedeti, da primerjava metod politične propagande, na kar se sklicuje pritožnica, nikakor ni bila prvotnega pomena (oziroma je objava fotografij

sploh ni zasledovala), temveč je šlo za žaljiv in sramoten napad na tožnika z namenom razvrednotenja njegove osebnosti, ponižanja in prizadejanja bolečine. Po mnenju tožnika bi lahko pritožnica uporabila fotografije, ki kažejo drugačne metode politične propagande (npr. udejstvovanje tožnika in Goebbelsa ob otvoritvi razstave ali ob izkazovanju veroizpovedi), s katerimi bi prav tako lahko dosegla zatrjevani namen, tj. javno razpravo o primernosti tožnikove politične propagande. Kot zatrjuje tožnik, v obravnavanem primeru objava fotografij ne pomeni zgolj oblike izražanja vsebine, ki naj bi bila zapisana v naslovu in besedilu nad fotografijama, temveč ravno obratno: primerjava fotografij daje vsebino posredovani informaciji. Četudi gre za satiro, v kateri je dovoljeno več pretiravanja in celo provokacije, je za izključitev protipravnosti še vedno treba zasledovati kritiko ravnanja oziroma da bralec ostre, surove in brezobzirne izjave še vedno razume kot kritiko ravnanja ali stališča, ne pa kot napad na osebnost, sramotitev, ponižanje, prezir, zasmehovanje.

8. Na odgovor nasprotne stranke iz pravnega postopka se je pritožnica odzvala v vlogi z dne 30. 9. 2016. Vztrajala je pri svojih trditvah iz ustavnih pritožb. Po zatrjevanju pritožnice pri sporni objavi fotografij v satirični rubriki Mladinamit ni šlo za kritiko tožnikove osebnosti, pač pa za kritiko njegovega političnega udejstvovanja. Namen pritožnice naj bi bil v tem, da z objavo fotografij in besedila nad fotografijama javnosti nazorno prikaže, da tožnik, enako kot Joseph Goebbels, svojo družino uporablja za politično promocijo in da zato primerjava tožnika kot politika z Josephom Goebblsom kot politikom, ki jo je sprožil Denis Sarkič na svojem profilu na Facebooku, ni brez podlage. Naslov in besedilo nad fotografijama, objavljenima v rubriki Mladinamit, naj bi vsakega bralca seznanjala z namenom primerjave fotografij.

B. – I.

Obseg ustavnosodne presoje

9. V tej zadevi ni sporna objava besedilnih člankov v tedniku Mladina (in sicer niti uvodnika, ki je bil objavljen v isti številki tednika Mladina kot sporna primerjava fotografij, niti treh besedilnih člankov, ki so bili objavljeni v naslednji številki tednika Mladina). Med pritožnico in tožnikom tudi ni spora o tem, ali je objava tožnikove družinske fotografije v tedniku Mladina *per se* (sama po sebi) dovoljena. Za tožnika pa je sporna hkratna objava fotografije njegove družine in fotografije družine Josepha Goebbelsa ter posledično vzporejanje obeh družin v pritožnični satirični rubriki Mladinamit. Vprašanje dopustnosti objavljene primerjave fotografij tožnikove družine in družine Goebbels sta Višje in Vrhovno sodišče presodili drugače kot sodišče prve stopnje. Ustavnosodna presoja se zato osredotoča na odločitev Višjega in Vrhovnega sodišča o nedopustnosti objave sporne primerjave fotografij, v zvezi s katero je sodišče pritožnici naložilo civilnopravno sankcijo, tj. dolžnost objave sodbe in opravičila tožniku v pritožničinem tedniku Mladina (178. člen Obligacijskega zakonika, Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo – OZ). Pritožnica zlasti

nasprotuje stališču sodišč, po katerem je treba pri tehtanju pravic v koliziji (tj. pravice do svobode izražanja iz prvega odstavka 39. člena Ustave na eni strani ter pravice do varstva časti in dobrega imena iz 35. člena Ustave na drugi strani) razlikovati besedilo člankov od objavljenih fotografij in opraviti ločeno tehtanje v povezavi z objavljenimi fotografijami. Pri tem sodiščema očita, da sta tehtanje izvedli, ne da bi upoštevali širši in ožji kontekst sporne primerjave fotografij. Glede na take trditve pritožnice mora Ustavno sodišče presoditi sprejemljivost stališč Višjega in Vrhovnega sodišča, na katerih temelji izpodbijana odločitev, z vidika pritožnične pravice iz prvega odstavka 39. člena Ustave.

Splošna izhodišča ustavnosodne presoje

10. Ustava v prvem odstavku 39. člena zagotavlja svobodo izražanja, misli, govora in javnega nastopanja, tiska ter drugih oblik javnega obveščanja in izražanja. Vsakdo lahko svobodno zbira, sprejema ter širi vesti in mnenja. V ustavnosodni presoji je sprejeto stališče, da je svoboden posameznik, sposoben racionalnega odločanja, temelj demokratično organiziranega političnega sistema.³ Svoboda izražanja je poleg tega, da je neposreden izraz posameznikove osebnosti v družbi, tudi temeljni konstitutivni element svobodne demokratične družbe. Zato prvi odstavek 39. člena Ustave kot poseben vidik varuje svobodo novinarskega izražanja, ki ne zagotavlja le posameznikove (novinarjeve) pravice, temveč se s tiskom in drugimi javnimi mediji uresničuje tudi demokratična pravica javnosti do obveščeniosti o zadevah javnega pomena.⁴ Nepogrešljivi sestavni del takega sistema je javna in odprta razprava o zadevah, ki so splošnega pomena. Svoboda izražanja ne varuje le širjenja mnenj, ki so sprejeta z naklonjenostjo, temveč zajema tudi kritične in ostre izjave.⁵ Po ustaljeni ustavnosodni presoji so meje sprejemljive kritike v pomembni meri odvisne od družbene vloge tistega, ki ga zadevajo. Človek, ki se odloči za javno funkcijo oziroma nastopanje, vzbuja večji interes javnosti.⁶

11. V skladu s tretjim odstavkom 15. člena Ustave so človekove pravice in temeljne svoboščine omejene samo z enakimi pravicami oziroma svoboščinami drugih ljudi. Iz te medsebojne odvisnosti pravic sledi, da jih je pri njihovi vsebinski odprtosti nosilec dolžan izvrševati tako, da njegovo ravnanje ne presega meje, ki v kvalitativno enakem obsegu tudi drugemu dopušča aktivirati njemu pripadajočo pravico.⁷ Navedeno velja

---

³ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-226/95 z dne 8. 7. 1999 (Uradni list RS, št. 60/99, in OdlUS VIII, 174).

⁴ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-2940/07 z dne 5. 2. 2009 (Uradni list RS, št. 17/09, in OdlUS XVIII, 62).

⁵ Prav tam.

⁶ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-462/02 z dne 13. 10. 2004 (Uradni list RS, št. 120/04, in OdlUS XIII, 86).

⁷ Tako M. Pavčnik, Teorija prava: Prispevek k razumevanju prava, 5. pregledana in dopolnjena izdaja, IUS Software, GV Založba (Zbirka Pravna obzorja), Ljubljana 2015, str. 178.

tudi za pravico do svobode izražanja, ki pogosto prihaja v kolizijo s pravico do varstva osebnega dostojanstva (34. člen Ustave) in varstva osebnostnih pravic (35. člen Ustave), med katere spada tudi pravica do varstva časti in dobrega imena. Pravica do osebnega dostojanstva posamezniku zagotavlja priznanje vrednosti, ki mu gre kot človeku in iz katere izvira njegova sposobnost samostojnega odločanja. Iz te človekove lastnosti izvira tudi jamstvo osebnostnih pravic.⁸

12. Glede na varstvo, ki ga uživa pravica do svobode izražanja, je treba vsakršne omejitve izvrševanja te človekove pravice skrbno pretehtati in prepričljivo utemeljiti. Ustavno sodišče svobodi tiska in novinarskega poročanja pripisuje poseben pomen. Široke meje svobode tiska so eden izmed temeljev sodobne demokratične družbe ter prispevajo k vzpostavitvi in oblikovanju nepristransko informirane javnosti.⁹ To še zlasti velja za poročanje o temah, pri katerih je podan splošni interes javnosti po informiranju. Ustavno sodišče je že sprejelo stališče, da ugotovitev o posebnem pomenu svobode izražanja, ko gre za novinarsko poročanje, pomeni, da mora biti v konfliktu človekovih pravic pri tehtanju interesov in dobrin svobodi izražanja dana večja teža in da je navedene okoliščine treba šteti kot takšne, ki tehtanje med omenjenima pravicama močno nagnejo v prid svobodi izražanja.¹⁰ Zato je treba v zadevah, pri katerih gre za omejevanje svobode izražanja glede novinarskega poročanja, posebej skrbno preveriti, ali obstajajo ustavno sprejemljivi razlogi za omejitvev.

13. Ustava v prvem odstavku 39. člena izrecno ne opredeljuje razlogov za omejitvev svobode izražanja. Taki razlogi pa so navedeni v drugem odstavku 10. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94 – v nadaljevanju EKČP), ki je glede na 8. člen in peti odstavek 15. člena Ustave zavezujoč.¹¹ Zato morajo sodišča pri razlagi nedoločnih pravnih pojmov upoštevati tudi razloge iz drugega odstavka 10. člena EKČP in z njim povezano prakso ESČP.¹²

---

⁸ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. U-I-226/95.

⁹ Tako Ustavno sodišče v odločbi št. U-I-172/94 z dne 9. 11. 1994 (Uradni list RS, št. 73/94, in OdlUS III, 123).

¹⁰ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-2940/07.

¹¹ Drugi odstavek 10. člena EKČP določa: "Izvrševanje teh svoboščin vključuje tudi dolžnosti in odgovornosti in je zato lahko podvrženo obličnostnim pogojem, omejitvam ali kaznim, ki jih določa zakon in ki so nujne v demokratični družbi zaradi varnosti države, njene ozemeljske celovitosti, zaradi javne varnosti, preprečevanja neredov ali zločinov, za zavarovanje zdravja ali morale, za zavarovanje ugleda ali pravic drugih ljudi, za preprečitev razkritja zaupnih informacij ali za varovanje avtoritete in nepristranskosti sodstva."

¹² Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-1128/12 z dne 14. 5. 2015 (Uradni list RS, št. 37/15).

14. ESČP v okviru 10. člena EKČP poudarja poseben pomen svobode tiska v demokratični družbi. Svoboda izražanja je eden od bistvenih temeljev demokratične družbe in eden od osnovnih pogojev za njen napredek in za samouresničitev vsakega posameznika. Čeprav tisk ne sme prestopiti določenih meja, predvsem v zvezi z varstvom ugleda in pravic drugih, je dolžnost novinarjev, da v skladu s svojimi obveznostmi in odgovornostmi širijo informacije in ideje o zadevah v javnem interesu. Ne le, da ima tisk nalogo posredovanja takih informacij in mnenj, javnost ima tudi pravico, da je z njimi seznanjena.¹³ V nasprotnem primeru tisk ne bi mogel odigrati svoje ključne vloge "javnega psa čuvaja". Novinarska svoboda zajema tudi možnost uporabe določene stopnje pretiravanja ali celo provokacije.¹⁴ Po ustaljenem stališču ESČP svoboda izražanja iz 10. člena EKČP ne zajema le informacij in idej, ki so sprejete z naklonjenostjo in ki štejejo kot nežaljive ali nevtralne, temveč tudi tiste, ki žalijo, šokirajo ali vznemirjajo. Take so zahteve pluralizma, strpnosti in miselne širine, brez katerih ni demokratične družbe.¹⁵ Pri tem ni naloga niti ESČP niti nacionalnih sodišč, da bi presojala in nadomeščala poglede tiska glede tehnik poročanja, ki jih je treba sprejeti v posameznem primeru.¹⁶

15. Po ustaljeni presoji ESČP svoboda izražanja vključuje tudi objavljanje fotografij.¹⁷ Odločitev nacionalnih sodišč, ki omejuje ali prepoveduje objavo fotografij, pomeni poseg v pravico iz 10. člena EKČP. Tak poseg krši konvencijo, če ne izpolnjuje zahtev iz drugega odstavka 10. člena EKČP.¹⁸ Iz prakse ESČP izhaja, da mora sodišče ob presoji zadev, kakršna je obravnavana, razlikovati med besedilnimi članki in objavo fotografij ter da mora izvesti ločeno tehtanje nasprotujočih si interesov v zvezi z objavljenimi fotografijami.¹⁹ Čeprav konvencijsko varstvo svobode izražanja

---

¹³ Tako ESČP v sodbah v zadevah *Axel Springer AG proti Nemčiji* z dne 7. 2. 2012, 81. točka obrazložitve, in *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji* z dne 4. 12. 2012, 63. točka obrazložitve.

¹⁴ Tako ESČP v sodbi v zadevi *Axel Springer AG proti Nemčiji*, 81. točka obrazložitve.

¹⁵ Prim. sodbi ESČP v zadevah *Oberschlick proti Avstriji* z dne 23. 5. 1991 in *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 63. točka obrazložitve.

¹⁶ Tako ESČP v sodbi v zadevi *Axel Springer AG proti Nemčiji*, 81. točka obrazložitve.

¹⁷ Primerjaj sodbo velikega senata ESČP v zadevi *Von Hannover proti Nemčiji (št. 2)* z dne 7. 2. 2012 in sodbo v zadevi *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*.

¹⁸ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 59. točka obrazložitve.

¹⁹ V sodbi v zadevi *Rothe proti Avstriji* je ESČP kot sporno štelo, da nacionalna sodišča niso razlikovala med besedilom članka in objavo fotografij oziroma da niso izvedla ločenega tehtanja nasprotujočih si interesov v zvezi s fotografijami. Na potrebo po razlikovanju med besedilnim člankom na eni strani in objavo fotografije na drugi strani je ESČP opozorilo tudi v sodbi v zadevi *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*. Poudarilo je, da je v svoji praksi že priznalo, da je varstvo pravic in ugleda drugih posebej pomembno v primeru objave fotografij, ki lahko vsebujejo zelo osebne ali celo intimne informacije. Zato ESČP ni imelo pomislekov zoper razlikovanje med objavo besedilnega članka (ki je bila po presoji avstrijskih

vkjučuje tudi objavljanje fotografij, gre po stališču ESČP za področje, na katerem je varstvo pravic in ugleda drugih še posebej pomembno, saj lahko fotografije vsebujejo zelo osebne ali celo intimne informacije o posamezniku in njegovi družini.²⁰ ESČP pri tem poudarja, da je slika (podoba) eden od glavnih atributov osebnosti, saj razkriva edinstvene značilnosti osebnosti, po katerih se ta razlikuje od drugih oseb. Pravica do varstva posameznikove podobe je torej ena od bistvenih komponent osebnega razvoja. Zlasti predpostavlja pravico posameznika, da razpolaga z uporabo svoje podobe oziroma jo nadzira, vključno s pravico do zavrnitve njene objave.²¹

16. V primerih, ko zaradi zavarovanja ugleda ali pravic drugih pride do omejitve ali prepovedi objavljanja fotografij, s tem pa do posega v 10. člen EKČP, ESČP nujnost takega posega presoja ob upoštevanju naslednjih ključnih meril:²²

(i) prispevek k razpravi v splošnem interesu;

(ii) kako poznana je oseba, na katero se objava nanaša, in kaj je predmet objave; pri tem je treba razlikovati med anonimnimi posamezniki in osebami, ki delujejo v javnem življenju, kot npr. politične ali druge javne osebnosti; hkrati je presoja odvisna od tega, ali gre za poročanje o dejstvih, ki lahko prispevajo k razpravi v demokratični družbi (npr. o zadevah, ki se nanašajo na politike pri opravljanju njihovih uradnih dolžnosti), ali pa gre za objavo podrobnosti o zasebnem življenju posameznika, ki ne izvaja take funkcije;²³ ocena o tem, kako poznana je oseba, na katero se nanaša objava, je primarno naloga nacionalnih sodišč, še posebej, če gre za osebo, ki je poznana predvsem na nacionalni ravni;²⁴

(iii) predhodno ravnanje osebe, na katero se nanaša objava;

(iv) metoda pridobivanja informacij in njihova resničnost oziroma okoliščine, v katerih so bile posnete fotografije (npr. ali je oseba privolila v fotografiranje in objavo slik, ali je bilo to storjeno brez njene vednosti ali celo pod pretvezo ali z drugimi nezakonitimi sredstvi);²⁵

---

sodišč dopustna) in objavo fotografije poleg besedilnega članka (ki so jo avstrijska sodišča prepovedala).

²⁰ Prim. sodbi ESČP v zadevah *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2), 103. točka obrazložitve, in *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 66. točka obrazložitve.

²¹ Prim. sodbe ESČP v zadevah *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2), 96. točka obrazložitve, *Standard Verlags GmbH proti Avstriji* (št. 2) z dne 4. 6. 2009, 48. točka obrazložitve, ter *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 68. točka obrazložitve.

²² Glej sodbi velikega senata ESČP v zadevah *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2), 109. do 113. točka obrazložitve, in *Axel Springer AG proti Nemčiji*, 89. do 95. točka obrazložitve.

²³ Glej npr. sodbo ESČP v zadevi *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2), 110. točka obrazložitve.

²⁴ Glej tudi sodbo ESČP v zadevi *Axel Springer AG proti Nemčiji*, 98. točka obrazložitve.

²⁵ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 84. do 86. točka obrazložitve.

(v) vsebina, oblika in posledice objave (v okviru tega merila je treba ugotoviti in ovrednotiti način objave fotografije ali članka ter način, na katerega je oseba predstavljena na fotografiji ali v članku);²⁶

(vi) teža naloženih sankcij.

Skladno s prakso ESČP je treba vsak poseg presojeti v luči primera kot celote in oceniti, ali je bil sorazmeren z zasledovanim legitimnim ciljem in ali so razlogi, ki so jih navedla nacionalna sodišča, da bi upravičila poseg, upoštevni in zadostni.²⁷

B. – II.

Uporaba navedenih meril presoje v konkretni zadevi

17. Glede na navedeno mora Ustavno sodišče preizkusiti, ali sta Višje in Vrhovno sodišče ob presoji dopustnosti objave sporne primerjave fotografij izvedli tehtanje med pravicami v koliziji (tj. pritožnično svobodo izražanja iz prvega odstavka 39. člena Ustave ter tožnikovo pravico do varstva časti in dobrega imena iz 35. člena Ustave) tako, da sta upoštevali navedena merila presoje Ustavnega sodišča in ESČP, ali sta pri vrednotenju teh meril upoštevali vse ustavnopravno odločilne okoliščine in ali sta pri vrednotenju posameznih meril oziroma okoliščin vsaki od pravic v koliziji dali ustrezno težo.

18. Eden od glavnih očitkov pritožnice je uperjen zoper stališče Višjega in Vrhovnega sodišča, skladno s katerim je treba v obravnavani zadevi opraviti ločeno tehtanje nasprotujočih si pravic in interesov v povezavi z objavljenima fotografijama. Ob upoštevanju predhodno predstavljenih stališč ESČP to izhodišče ne more biti sporno; prav nasprotno, tak pristop k tehtanju pravic v koliziji je v primerih, kakršen je obravnavani, po praksi ESČP celo zapovedan (prim. 15. točko obrazložitve te odločbe). Zahteva po ločenem tehtanju v zvezi z objavo fotografij namreč temelji na dejstvu, da lahko objava fotografije pomeni precej občutnejši poseg v osebne pravice prizadete osebe kot pa besedilni članek.²⁸ Tako izhodišče tudi ne more biti sporno z ustavnopravnega vidika. Ločeno tehtanje je toliko bolj utemeljeno v konkretnem primeru, ko ni sporna niti objava besedilnih člankov niti objava tožnikove družinske fotografije sama po sebi, temveč le hkratna objava in primerjava dveh družinskih fotografij v pritožnični satirični rubriki Mladinamit. V zvezi s tem pritožnica zmotno meni, da ločeno tehtanje pomeni, da ni upoštevan širši in ožji kontekst sporne objave fotografij. Zahteva po ločenem tehtanju nasprotujočih si pravic v zvezi z

---

²⁶ Glej sodbi ESČP v zadevi *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2), 112. točka obrazložitve, ter *Verlagsgruppe News GmbH in Bobi proti Avstriji*, 87. točka obrazložitve.

²⁷ Tako ESČP v sodbah v zadevah *Axel Springer AG proti Nemčiji* in *Von Hannover proti Nemčiji* (št. 2).

²⁸ Tako ESČP v sodbi v zadevi *Rothe proti Avstriji*, 73. in 74. točka obrazložitve.

objavo fotografij namreč ne pomeni, da bi sodišče, ko ločeno presoja dopustnost objave besedilnega članka in fotografije, to storilo zunaj konteksta, v katerem je prišlo do objave vsakega od njiju.

19. Sodišče mora pri tehtanju pravic v koliziji upoštevati okoliščine primera kot celote. Pri tem tehtanju ni dovolj upoštevati le vsebine sporne objave, temveč je treba zlasti upoštevati kontekst, v katerem je do sporne objave prišlo.²⁹ Pritožnica je sporno objavo fotografij upravičevala s sklicevanjem na širši in ožji kontekst zadeve, o kateri je poročala. Širši kontekst so tvorili besedilni članki, objavljeni v isti in naslednji številki tednika Mladina. Ožji kontekst je razviden iz naslova in besedila nad fotografijama, objavljenima v satirični rubriki Mladinamit. Višje in Vrhovno sodišče sta pri tehtanju upoštevali in ovrednotili pomen širšega in ožjega konteksta za sporno objavo fotografij. Upoštevali sta, da je do sporne objave fotografij prišlo v širšem kontekstu razprave o metodah politične propagande, ki se jih poslužujeta tožnik in njegova politična stranka, ter primerjave teh metod s tistimi, ki sta jih uporabljala Goebbels in nemška nacionalsocialistična stranka. Po stališču obeh sodišč je pritožnica v besedilnih člankih pisala o temi, ki je v javnem interesu, in je s tem prispevala k razpravi v splošnem interesu. V zvezi s sporno primerjavo fotografij pa sta sodišči po skrbnem in podrobnem tehtanju presodili, da je bil z njuno objavo presežen tako širši kot ožji kontekst omenjene razprave. Tudi ožji kontekst objave fotografij sta tvorila besedilni del (tj. naslov in kratko besedilo, objavljena tik nad fotografijama), v katerem je pritožnica satirično primerjala tožnika in Josepha Goebbelsa kot manipulativna politika, ter vizualni del, v katerem je pritožnica z objavo spornih fotografij vzporejala njuni družini. Sporočilo slikovnega (vizualnega) dela primerjave je torej v vzporejanju dveh družin in ne v vzporejanju dveh politikov. Zato Ustavno sodišče kot utemeljeno sprejema oceno Višjega in Vrhovnega sodišča, da je bila z objavljenima fotografijama dveh družin presežena primerjava metod politične propagande tožnika in njegove politične stranke s tistimi, ki sta jih uporabljala Goebbels in nemška nacistična stranka. Objava fotografij tako ni (več) prispevala k razpravi v splošnem interesu, temveč jo je presegla. Ustavno sodišče k temu še dodaja, da sta bili fotografiji tožnika in Goebbelsa objavljeni v ločeni rubriki in ne poleg besedilnih člankov, kot je to običajno, kadar želi avtor besedilnega članka sporočilo ilustrirati s fotografijo. Zato ne more biti uspešno sklicevanje pritožnice na širši kontekst sporne objave. Povprečni bralec tednika Mladina namreč ni nujno prebral oziroma poznal vsebine besedilnih člankov in zato besedilnih člankov ni nujno povezal s fotografijama v satirični rubriki in obratno.

20. Pritožnica Vrhovnemu sodišču očita, da je sporni primerjavi fotografij pripisalo sporočilo (vsebino), ki ga ni imela. Ugotavljanje pomena oziroma sporočila spornega besedilnega ali slikovnega prispevka je nedvomno eden od pomembnih korakov presoje. Pri tem je treba upoštevati celovit, povprečen in osrednji pomen sporočila, ki

---

²⁹ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-584/12 z dne 22. 5. 2014 (Uradni list RS, št. 42/14, in OdlUS XX, 34), 11. točka obrazložitve.

ga prinaša sporna objava. Merilo pri vrednotenju vsebine oziroma pomena sporočila je razumevanje povprečnega bralca.³⁰ Sodišče lahko z neustreznim vrednotenjem sporočila (na primer z nesprejemljivo oceno, da presojeni besedilni ali slikovni prispevek vsebuje neko sporočilo, ki ga v resnici nima) povzroči, da je ena od pravic (ki sicer na abstraktni ravni uživata enakovredno pravno varstvo) ob tehtanju v konkretnem primeru zapostavljena oziroma da ji je s tem namenjeno slabše izhodišče pri tehtanju *in concreto*. V obravnavani zadevi je po oceni Ustavnega sodišča povprečni bralec tednika Mladina ob objavi družinskih fotografij zaznal primerjavo dveh družin, družine Grims in družine Goebbels. Tudi če povprečni bralec ob pogledu na fotografiji ni zaznal primerjave družin v vseh grozljivih razsežnostih (kot mu je to glede umora otrok, ki sta ga zagrešila zakonca Goebbels, pripisalo Vrhovno sodišče), je nedvomno zaznal primerjavo med družino Grims in nacistično družino Goebbels. To izhaja že iz obrazložitve Višjega sodišča, ki je ocenilo, da ima primerjava z drugo fotografijo, ki prikazuje družino nacističnega zločinca, ki posebej splošno znani simbol zla in ki je v preteklih 70 letih na podlagi zgodovinskih dejstev pridobil metaforične razsežnosti zverinskosti, širši in zato drugačen sporočilni učinek, kot je sporočilni učinek resnih besedilnih prispevkov.

21. V obravnavani zadevi je treba upoštevati še eno pomembno okoliščino, tj. da je tožnik na fotografiji tudi (in celo primarno) v vlogi družinskega očeta. Fotografija tožnikove družine je bila posneta med javnim verskim obredom. Nobenega dvoma ni, da je tožnik v konkretni situaciji soglašal z javnim izpostavljanjem svoje družine. A to ne pomeni, da je soglašal tudi z objavo družinske fotografije v kakršnemkoli kontekstu. Tudi tožniku kot politiku je treba priznati in omogočiti pravno varstvo zoper nedopustne posege v njegovo čast in dobro ime, še zlasti takrat, ko kot družinski član varuje ugled svoje družine. Oba vidika izhajata že iz obrazložitve Višjega sodišča, ki je poudarilo, da je tožnik "na fotografiji res politik, a tam neločljivo tudi v vlogi družinskega očeta". To oceno kot utemeljeno sprejema tudi Ustavno sodišče.

22. Pritožničin očitek, da sta sodišči sporno primerjavo fotografij presojali zunaj konteksta (širšega in ožjega), se tako izkaže kot neutemeljen. Do drugačne presoje tudi ne more privedi pritožnično sklicevanje na sodbo ESČP v zadevi *Wirtschafts-Trend Zeitschriften- Verlagsgesellschaft m.b.H (št. 3) proti Avstriji*, v kateri naj bi ESČP presojalo kontekst objave fotografije, pri tem pa upoštevalo tudi to, kaj je bilo objavljeno kot naslov k fotografiji oziroma kratko besedilo ob fotografiji. V navedeni zadevi je bila predmet presoje objava fotografije poslanca avstrijskega parlamenta in njegove življenjske sopotnice, ki sta pobegnili v Brazilijo, kjer so moža aretirali zaradi vpletenosti v kazniva dejanja goljufije in zlorabe zaupanja. Že zato, ker je bila v navedenem primeru soproga poslanca sama vpletena v pobeg in je zato vstopila v

---

³⁰ Primerjaj odločbo Ustavnega sodišča št. Up-406/05 z dne 12. 4. 2007 (Uradni list RS, št. 35/07, in OdlUS XVI, 51), 10. točka obrazložitve.

polje zanimanja javnosti,³¹ navedena zadeva ni primerljiva s tu obravnavano zadevo. Prav tako ni bila fotografija tista, ki bi nakazovala na primerjavo z znanim kriminalnim parom, pač je bila ta primerjava vsebovana le v besedilnem članku, ki je bil objavljen na drugi strani revije. V obravnavani zadevi je položaj drugačen: medtem ko so besedilni članki nakazovali, da je tožnik pripravljen zavoljo pridobivanja naklonjenosti javnosti izpostavljati tudi svojo družino, je objavljena primerjava fotografij tožnika in njegove družine z družino Goebbels tista, ki ne le ilustrira v člankih zapisanega mnenja oziroma kritike, pač pa s svojo pomensko odprtostjo preseže vsebino besedilnih člankov.

23. Pritožnica kot pomembno okoliščino, ki naj bi tehtnico nagnila v prid njeni svobodi izražanja, izpostavi dejstvo, da je tožnik eden od najbolj razpoznavnih politikov v Republiki Sloveniji in eden najbolj vplivnih članov SDS in da mora zato trpeti javno kritiko, ki je lahko veliko bolj ostra in groba, kot bi lahko bila, če bi šlo za običajnega človeka. V zvezi s tem očitkom velja poudariti, da sta tako Višje kot Vrhovno sodišče pri tehtanju pravic v koliziji upoštevali in ovrednotili tožnikovo družbeno vlogo in prepoznavnost. Kot je poudarilo Višje sodišče, je tožnik poslanec Državnega zbora, prepoznaven politik, ki mora kot (absolutno) javna osebnost in nosilec oblasti funkcije v večji meri kot drugi trpeti kritične ocene na svoj račun. Temu je pritrdilo tudi Vrhovno sodišče, ki je prav tako poudarilo, da je tožnik politik, član opozicijske politične stranke SDS in da mora kot politik pokazati večjo mero strpnosti do javne kritike kot običajni posamezniki. To velja tudi za kritično in satirično objavo njegovih družinskih fotografij, če in kolikor te prispevajo k razpravi v splošnem interesu. Kot izhaja že iz predhodne obrazložitve, tega prispevka v obravnavanem primeru ni bilo.

24. Sodišči sta pri tehtanju pravic v koliziji upoštevali in ovrednotili tudi vprašanje predhodnega ravnanja osebe, na katero se objava nanaša.³² Kot izhaja iz obrazložitve Višjega sodišča, je tožnik sam javnosti izpostavil svojo družino (nasploh in v konkretni situaciji) in se je tako v največji možni meri izpostavil javnemu mnenju in javni kritiki, ki je po naravi stvari lahko vse od izjemno naklonjene do izjemno nenaklonjene, ostre, negativne, pa tudi grobe. Višje sodišče je zato presodilo, da je kritika tožnikovega ravnanja odziv pritožnice, ki ima dejansko podlago v ravnanju tožnika. Poleg tega je pritožnica vseskozi poudarjala, da je tožnik tudi sam ostro, negativno in grobo kritiziral delovanje drugih, pri čemer je uporabljal ostre izraze in primerjave (tudi s fašizmom in nacizmom). Vrhovno sodišče je v zvezi s tem sicer

---

³¹ Za presojo ESČP je bilo odločilno dejstvo, da gospa G. ni bila samo življenjska sopotnica gospoda R., temveč je pripravila vse potrebno za njegov polet in je z njim dejansko odpotovala tudi sama. S tem, ko se je pridružila soprogu (članu parlamenta, čigar kazenski postopki so bili predmet velikega javnega zanimanja javnosti) na begu, je po presoji ESČP vstopila v javno arena in je zato morala nositi posledice svoje odločitve.

³² Stališče, da mora sodišče pri tehtanju upoštevat tudi to, ali je bila sporna objava izzvana s predhodnim ravnanjem osebe, na katero se objava nanaša, je Ustavno sodišče sprejelo že v odločbi št. Up-584/12 (11. točka obrazložitve).

pojasnilo, da to, da tožnik (kot tudi številni drugi politiki) skuša pridobiti naklonjenost volivcev z nastopanjem z družino v javnosti, s čimer želi izkazati svojo privrženost tradicionalnim družinskim vrednotam, in to, da stranka SDS, katere vidni član je tožnik, na svojih spletnih straneh objavlja grobe vrednostne sodbe o delovanju drugih in da prav tako uporablja primerjave z nacizmom in fašizmom, ne more upravičiti tako grobe primerjave tožnikove družine z družino Josepha Goebbelsa. Navedeno stališče bi bilo lahko v določenih okoliščinah drugačno, saj se lahko tudi izrazito ostre in grobe vrednostne ocene oziroma mnenja izkažejo kot dopustni.³³ Primerjava s simbolom nacizma nedvomno šteje kot ostra vrednostna ocena. Tako ostro vrednostno oceno je mogoče upravičiti le v primeru obstoja posebnih okoliščin, in sicer, če je podana zadostna dejstvena podlaga, zlasti če se ugotovi povezava med tako vrednostno sodbo in predhodnim ravnanjem te osebe (tj. če je oseba s svojim predhodnim ravnanjem sprožila tako ostro kritiko oziroma mnenje).³⁴ Pritožnica take dejstvene podlage oziroma povezave ni izkazala.

25. Glede načina pridobitve fotografije tožnikove družine, ki jo je pritožnica objavila v rubriki Mladinamit, iz obrazložitve Višjega sodišča izhaja, da je bila objavljena fotografija, ki tožnika prikazuje, kako se z družino udeležuje maše ob Marijinem vnebovzetju. Po presoji Višjega sodišča je v tem kontekstu pomembno dejstvo, da je tožnik z družino sedel v prvi vrsti medijsko vselej izpostavljene maše ob velikem prazniku, zato pač ni mogel pričakovati zasebnosti. Za tožnika sam poseg v zasebnost (objava fotografije njegove družine) in poseg v pravico svobodnega izpovedovanja vere (objava fotografije družine na maši ob Marijinem vnebovzetju) nista bila sporna; sporen je bil le poseg v njegovo čast in dobro ime, do katerega je prišlo s primerjavo njegove družine z družino Goebbels. Vrhovno sodišče se do tega merila ni izrecno opredelilo, kar glede na nespornost okoliščin glede pridobitve fotografije niti ni bilo potrebno.

26. Kot izhaja iz izpodbijanih sodb (zlasti iz obrazložitve Višjega sodišča), je bilo za končni rezultat tehtanja v tej zadevi odločilno naslednje merilo, tj. vsebina, oblika in posledice objave. Ob presoji tega merila je Višje sodišče poudarilo, da objava spornih fotografij ločeno od člankov v drugi rubriki in upošteva konotacije nacističnega režima, ki so se zgradile v času od druge svetovne vojne do danes, sama po sebi pri ljudeh vzbudi bolj večplastno primerjavo, kot je ta, ki jo je (v člankih) sicer izrecno ponudila pritožnica. Primerjava tožnikove družine z družino nacističnega zločinca, ki posebej splošno znani simbol zla in ki je v preteklih 70 letih na podlagi zgodovinskih dejstev pridobil metaforične razsežnosti zverinskosti, ima po presoji Višjega sodišča širši in zato drugačen sporočilni učinek, kot je sporočilni učinek resnih verbalnih prispevkov. Stališču Višjega sodišča, da je bila z objavljenima fotografijama družin

---

³³ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Mladina, d. d., proti Sloveniji* z dne 17. 4. 2014.

³⁴ Prim. sodbe ESČP v zadevah *Scharsach in News Verlagsgesellschaft mbH proti Avstriji* z dne 13. 11. 2003, 43. in 44. točka obrazložitve, *Karman proti Rusiji* z dne 14. 12. 2006, 38. do 40. točka obrazložitve, in *Brosa proti Nemčiji* z dne 17. 4. 2014, 43. točka obrazložitve in nasl.

presežena primerjava metod politične propagande, ki jih po oceni novinarjev uporabljata tožnik in njegova politična stranka in ki sta jih uporabljala tudi Goebbels in nemška nacistična stranka (na kar opozarja besedilo nad fotografijama), je v celoti pritrdilo tudi Vrhovno sodišče. Dodalo je, da dve fotografiji enakega formata in enake kompozicije, postavljeni druga ob drugi, prerasteta v večplastno primerjavo tožnikove družine z družino nacističnega zločinca in v tem smislu zaživita kot samostojna celota, ki se vrednostno (negativno) izreka o tožnikovi družini, s tem pa tudi o njem samem kot družinskem očetu. Zato je Vrhovno sodišče ocenilo, da pri objavljeni primerjavi družinskih fotografij ne gre več za razpravo o primernosti tožnikove politične propagande, temveč predvsem za željo v bralcu vzbuditi šokantno primerjavo in podobnost med obema družinama.

27. Ključno stališče izpodbijanih sodb torej je, da imajo fotografije veliko močnejšo dokumentarno in sporočilno moč ter da morajo prav zaradi pojmovne odprtosti sporočanja z neverbalnim komunikacijskim sredstvom novinarji pri tovrstnih objavah ravnati posebej tankočutno in odgovorno. Zoper tako stališče ni videti ustavnopravnih pomislekov. Različno pravno vrednotenje besedilnega in slikovnega poročanja (*Wortberichterstattung* in *Bildberichterstattung*) je uveljavljeno tudi primerjalnopravno.³⁵ Podobe, slike namreč učinkujejo drugače kot besede in lahko veliko intenzivneje posežejo v osebne pravice prizadete osebe, kar mora upoštevati tudi sodna presoja v okviru meril tehtanja med pravicami v koliziji.³⁶ Ena takih posebnosti, povezanih z objavo fotografij, je nedvomno težnja s tako objavo pritegniti pozornost bralcev (*eye-catcher*). Moč fotografije je neprimerljivo večja, še zlasti kar zadeva ustvarjanje čustvenih učinkov in odzivov pri bralcih.³⁷ Pri medijih zato obstaja velik interes za uporabo fotografij, saj so te pomembno sredstvo za vzbujanje pozornosti, torej sredstvo, ki šele porodi interes oziroma zanimanje za branje morebitnih besedilnih prispevkov o temi, ki je predmet poročanja.³⁸ Da pustijo fotografije veliko globlji pečat pri bralcu, ne nazadnje priznava pritožnica sama, ki v drugi ustavni pritožbi zapiše, da bi bil "novinarjev zapis o primerjavi metod politične propagande obeh politikov, ki naj bi oba v javnosti izpostavljala svojo družino, da bi pridobila naklonjenost volivcev, bistveno manj verodostojen, če ga ne bi spremljali fotografiji obeh družin. Zgolj besedni zapis novinarjevega opozorila bi bil tudi bistveno manj opazen ..."39 Prav

---

³⁵ Prim. odločitev nemškega Zveznega ustavnega sodišča (BVerfG) z dne 5. 6. 1973 v zadevi Lebach I (BVerfGE 35, 202).

³⁶ Tako A. Beater v: A. Beater in S. Habermeier (ur.), *Verletzungen von Persönlichkeitsrechten durch die Medien*, Mohr Siebeck, Tübingen 2005, str. 108.

³⁷ Prav tam, str. 108.

³⁸ Prim. prav tam. Prim. tudi C. Renner v: A. A. Wandtke in C. Ohst (ur.), *Praxishandbuch Medienrecht*, Band 4: *Persönlichkeitsrecht und Medienstrafrecht*, de Gruyter, Berlin/Boston 2014, str. 177, ki opozarja na nevarnost, da fotografije služijo golemu pritegovanju pozornosti (*eye-catcher*).

³⁹ Glej zadnji odstavek na 8. strani druge ustavne pritožbe.

dejstvo, da se je pritožnica zavestno odločila za objavo družinskih fotografij z namenom dosega posebnega učinka slikovne primerjave, poudari tudi Višje sodišče, ki v zvezi s pojmovno odprtostjo sporočanja z neverbalnim komunikacijskim sredstvom ugotovi, da je "ta odprtost, ki se povprečnemu človeku, še posebej pa povprečnemu novinarju, ne more zgoditi nenamenoma, tisto, zaradi česar je bil v konkretnem primeru z načinom objave spornih fotografij prekoračen standard dolžnega in odgovornega ravnanja novinarjev". Stališče, da novinarje pri objavi fotografij zavezuje posebna skrbnost oziroma standard dolžnega in odgovornega ravnanja, ne more biti sporno niti z ustavnopravnega niti konvencijskega vidika varstva svobode izražanja.

28. Neutemeljen je očitek pritožnice, da naj bi stališča Vrhovnega sodišča (in pred tem Višjega sodišča), na katerih temelji izpodbijana odločitev, vodila v sklep, da izražanje z objavo fotografij nikoli ni dopustno, saj lahko pri ljudeh vzbudi raznovrstne asociacije in razmišljanja. Ni dvoma, da svoboda izražanja ne zajema le vsebine poročanja, temveč tudi obliko in način, na katerega želijo novinarji javnosti predstaviti temo, ki je v splošnem interesu (besedilno, slikovno, satirično, itd.).⁴⁰ Svoje trditve o dejstvih ali vrednostne sodbe (mnenja) lahko vselej podprejo tudi z objavo fotografij, saj na ta način svojim trditvam oziroma izraženemu mnenju ali kritiki dajejo dejstveno podlago in verodostojnost. Pri katerikoli obliki novinarskega izražanja (npr. besedilni, vizualni ipd.) novinarje zavezujejo tudi določene dolžnosti in odgovornosti. Če se odločijo za predstavitev izbrane teme z uporabo fotografij (bodisi v kombinaciji z besedilnim prispevkom bodisi samostojno), pa jih glede na predhodno obrazložena stališča zavezuje posebna skrbnost oziroma standard dolžnega in odgovornega ravnanja.

29. Pritožnica sodiščema (zlasti Višjemu) očita tudi neustrezno vrednotenje pomena in stopnje varstva, ki jo uživa satira. Ustavno sodišče mora zato odgovoriti še na vprašanje, kakšno težo za obravnavano zadevo ima dejstvo, da je bila sporna primerjava fotografij objavljena v satirični rubriki Mladinamit in da sta nad fotografijama objavljena naslov in besedilo bralcu dala vedeti, da gre za satirično objavo. Satirični obliki izražanja je nedvomno treba priznati poseben pomen, saj ima (politična) satira pomembno vlogo pri komentiranju aktualnih družbenih dogajanj.⁴¹ Zato so pri satiričnem načinu izražanja mnenj in kritik meje dopustnega postavljene širše. Temu izhodišču sledi tudi Vrhovno sodišče, ki poudari, da satirični način komentiranja temelji na pretiravanju, popačenju, pikrosti, celo provokaciji, s čimer se želi doseči večja sporočilna moč, in prav zato je meja dopustnega postavljena višje. S

---

⁴⁰ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Mladina, d. d., proti Sloveniji*, 45. točka obrazložitve.

⁴¹ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Eon proti Franciji* z dne 14. 3. 2013. V tej sodbi je ESČP poudarilo, da je treba dopustnost omejevanja politične satire posebej skrbno oceniti, saj gre za način razpravljanja o stvareh v splošnem interesu, sankcioniranje pa bi lahko zatrlo satirični način javnega izražanja mnenja, ki je v sodobnih demokratičnih družbah zelo pomemben. Primerjaj tudi Deklaracijo Sveta Evrope, Odbora ministrov, o svobodi politične razprave v medijih, sprejeto 12. 4. 2003 (dostopna na spletni strani Sveta Evrope), V. točka.

tega vidika ni dvoma, da je pritožnik dolžan trpeti vsakovrstne kritike, tudi tiste najbolj nenaklonjene, ostre in pikre, kar zadeva njegovo politično osebnost in udejstvovanje. Pritožnica je sporno primerjavo fotografij upravičevala s sklicevanjem na ožji kontekst objave fotografij in satirični ton izražanja. Kot je bilo že navedeno, sta tudi ožji kontekst primerjave fotografij tvorila besedilni del (tj. naslov in kratko besedilo, objavljena tik nad fotografijama), v katerem je pritožnica satirično primerjala tožnika in Josepha Goebbelsa kot manipulativna politika, ter vizualni (slikovni) del, v katerem je pritožnica primerjala njuni družini. Trditve pritožnice v zvezi z upoštevanjem ožjega konteksta objave fotografij in satiričnega tona izražanja bi lahko odločilno vplivale na rezultat tehtanja (tj. pretehtale v prid njeni svobodi izražanja), če bi pritožnica ostala pri primerjavi obeh političnih protagonistov tudi v vizualnem (slikovnem) delu satiričnega prispevka.⁴² To primerjavo bi bilo mogoče upravičiti tudi z vidika stališča ESČP, po katerem uporaba izraza nacist ni *per se* nedopustna in ne upravičuje avtomatično obsodbe zaradi razžalitve.⁴³ Vendar sporna fotografija ne prikazuje le tožnika, ki je sicer edini objekt satirične primerjave v besedilnem delu rubrike Mladinamit.

Sporna fotografija poleg tožnika prikazuje še njegovo ženo in njune otroke, na katere se satirična kritika v besedilnem delu ne razteza. Četudi je tožnik kot politik dolžan sprejeti zelo ostre in provokativne kritike na svoj račun,⁴⁴ mu je v vlogi družinskega člana treba priznati pravno varstvo pred neupravičenimi posegi v ugled njegove družine. Ob upoštevanju navedenih okoliščin obravnavane zadeve se zato kljub izhodišču, da satirični stil izražanja mnenj in kritik uživa širše varstvo, izkaže, da dejstvo, da je bila sporna primerjava fotografij umeščena v satirično rubriko, ne more pomeniti tiste okoliščine, ki bi tehtanje prevesila v prid pritožnični svobodi izražanja (prvi odstavek 39. člena Ustave).

30. Končno je treba izpodbijano odločitev sodišč preveriti še z vidika zadnjega od relevantnih meril presoje, ki jih poudarja ESČP, tj. resnosti naložene sankcije. Ustavno sodišče ugotavlja, da je pritožnici naložena civilnopravna sankcija (objava sodbe in javnega opravičila v pritožničinem tedniku) in da ta ne nasprotuje načelu sorazmernosti. Neutemeljen je očitok pritožnice, da bi bili zaradi izpodbijanih sodb novinarji v prihodnje omejeni pri izbiri metod in oblik poročanja o družbeno pomembnih temah in vprašanjih. Iz predhodne obrazložitve jasno izhaja, da gre za mejni primer in da bi bil v določenih drugih okoliščinah rezultat tehtanja lahko

---

⁴² Taka primerjava je bila po zatrjevanju pritožnice tudi povod za širšo javno razpravo o metodah politične propagande in tudi za sporno objavo fotografij. To primerjavo je prvi uporabil Denis Sarkić – takratni tiskovni predstavnik stranke Socialnih demokratov, ki je na svojem zasebnem profilu na Facebooku objavil fotografijo tožnika ob fotografiji Josepha Goebbelsa, o čemer so poročali številni mediji.

⁴³ Prim. sodbi ESČP v zadevah *Scharsach in News Verlagsgesellschaft mbH proti Avstriji*, 43. in 44. točka obrazložitve, in *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H proti Avstriji*, 39. točka obrazložitve.

⁴⁴ Prim. sodbo ESČP v zadevi *Mladina, d. d., proti Sloveniji*.

drugačen (torej v prid svobodi izražanja). V tej zadevi je šele podrobno in skrbno tehtanje vseh okoliščin primera privedlo do rezultata, da prevlada pravica tožnika do varstva časti in dobrega imena nad pravico pritožnice do svobode izražanja.

31. Glede na vse navedeno je očitno, da sta Višje in Vrhovno sodišče pri tehtanju upoštevali obe človekovi pravici v koliziji oziroma da pri presoji nista zanemarili nobene od njiju. Ustavno sodišče tudi ocenjuje, da sta sodišči tehtanje med pritožnično svobodo izražanja (39. člen Ustave) in tožnikovo pravico do varstva časti in dobrega imena (35. člen Ustave) izvedli ob upoštevanju meril, sprejetih v ustavnosodni presoji in praksi ESČP, pri tem pa tudi upoštevali vse ustavnopravno odločilne okoliščine. Prav tako sta po oceni Ustavnega sodišča pri vrednotenju navedenih meril oziroma okoliščin dali vsaki od pravic v koliziji ustrezno težo. Tehtanje sodišč je privedlo do rezultata, da je z objavo družinskih fotografij – za razliko od besedilnih člankov, katerih objava ni bila kakorkoli omejena – prišlo do nedopustnega posega v tožnikovo pravico do varstva časti in dobrega imena. Ta rezultat sta sodišči tudi ustrezno in zadostno obrazložili. Glede na vse navedeno Ustavno sodišče nima razlogov, da bi poseglo v izpodbijani sodbi Višjega in Vrhovnega sodišča.

32. Ker z izpodbijanima sodbama Vrhovnega in Višjega sodišča ni bila kršena pritožnična pravica iz prvega odstavka 39. člena Ustave, je Ustavno sodišče ustavni pritožbi zavrnilo.

C.

33. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednica dr. Jadranka Sovdat ter sodnice in sodniki dr. Mitja Deisinger, dr. Dunja Jadek Pensa, dr. Etelka Korpič – Horvat, dr. Špelca Mežnar, dr. Ernest Petrič, Jasna Pogačar, Marko Šorli in Jan Zobec. Odločbo je sprejelo s sedmimi glasovi proti dvema. Proti sta glasovali sodnici Jadek Pensa in Sovdat. Sodnica Mežnar je dala pritrdilno ločeno mnenje, sodnica Jadek Pensa pa odklonilno ločeno mnenje.

dr. Jadranka Sovdat
Predsednica